

Отримано
10.04.24
Голова спеціалізованої
вченої ради
ДФ 26.133.058
д.п.н., проф. Петрович Ж.В.

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.058
у Київському столичному університеті
імені Бориса Грінченка
доктору педагогічних наук, професору,
професору кафедри соціальної педагогіки та
соціальної роботи факультету психології,
соціальної роботи та спеціальної освіти
Петрович Жанні Василівні

Рецензія

**Карпенко Олени Георгіївни, доктора педагогічних наук, професора,
професора кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка на дисертацію
Галини Богданівни Скіпальської «Соціальна підтримка жінок, які
постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними
організаціями», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань
23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота**

1. Актуальність дисертаційного дослідження

Сучасний стан українського суспільства є результатом впливу комплексу різноманітних факторів економічного, політичного, демографічного й духовного характеру. Ці фактори негативно впливають на життя людей і призводять до соціальних катастроф.

Проблемна демографічна ситуація, зменшення населення, старіння населення та міграційні процеси призводять до змін у структурі суспільства і можуть мати вплив на економічний розвиток і соціальні системи.

Негативний вплив факторів економічного, політичного, демографічного й духовного характеру на українське суспільство є очевидним. Стрімке зростання соціальних катастроф, зокрема військових конфліктів, економічних криз, політичної нестабільності та демографічних змін, ставить під загрозу благополуччя і майбутнє українського народу. Зрештою, вирішення цих проблем потребує комплексного підходу та зусиль як з боку уряду, так і з боку громадян.

Проблема покращення якості соціально-психологічної роботи із жінками, які потрапили у складні життєві обставини, та питання насильства над жінками стоїть досить гостро для України зараз, коли наша країна перебуває у стані війни. Водночас загальна проблема дослідження соціально-психологічної роботи із жінками, які постраждали від домашнього насильства, залишається складною для опрацювання, а отже, і для визначення шляхів покращення якості надання соціально-психологічної допомоги. Актуальним залишається

завдання для соціуму – змінювати ставлення громади до зазначеної проблеми з терпимого, споглядального, пасивного на відповідальне ставлення.

Дисертаційна робота Скіпальської Галини Богданівни виконана відповідно до теми науково-дослідної роботи та індивідуального плану аспірантки Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. Тему дисертації затверджено вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 9 від 29 жовтня 2020 р.).

2. Наукова новизна результатів дисертації (теоретичних та/або експериментальних)

Дисертація Скіпальської Галини Богданівни є комплексним дослідженням у якому *вперше*: обґрунтовано сутність соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями; розроблено модель надання соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями, яка містить концептуально-цільовий компонент (доступність та своєчасність надання соціальних послуг, якість і гнучкість під час їхнього надання, індивідуальний підхід до отримувача послуг та раціональне оцінювання надання соціальних послуг); змістово-технологічний компонент (змістовність, технологічність у наданні соціальних послуг); організаційно-фаховий компонент (організаційність, належне ресурсне забезпечення організацій, достатній рівень професіоналізму фахівців, наявність державного замовлення, участь у соціальному замовленні на надання соціальних послуг); *уточнено* роль громадських і благодійних організацій у здійсненні соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства; *удосконалено* підходи до організації та здійснення соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, в діяльності громадських і благодійних організацій; *подальшого розвитку набули* теоретичні засади соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, та організаційно-фахові, змістово-технологічні положення щодо забезпечення такої підтримки в діяльності громадських і благодійних організацій.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації

Теоретичне значення дослідження не викликає сумніву, оскільки результати роботи полягають в розширенні та поглибленні науково-теоретичних засад дослідження соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, визначенні основних критеріїв у наданні соціальних послуг постраждалим жінкам та розробленні моделі надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні моделі надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями; апробації різних форм роботи із жінками, які є отримувачами соціальних послуг. Основні положення та висновки дисертації можуть бути використані в діяльності фахівців із соціальної роботи/соціальних працівників, соціальних педагогів, практичних психологів та інших зацікавлених спеціалістів/фахівців державних та громадських (благодійних) організацій. Водночас вони можуть послугувати теоретичною та практичною базою для спеціалістів центрів соціальних служб, які працюють із різними категоріями населення, зокрема з жінками, постраждалими від домашнього насильства.

Здобуті результати дослідження можна використовувати викладачам (науковцям) закладів вищої освіти в розробленні навчальних дисциплін «Соціальна підтримка жінок, які постраждали від домашнього насильства», «Соціальна робота з групами ризику» (для студентів першого (бакалаврського) освітнього ступеня), «Сучасні стратегії надання соціальних послуг», «Сучасні моделі соціальної роботи з різними групами отримувачів послуг», «Соціально-педагогічна робота із вразливими групами населення» (для студентів другого (магістерського) освітнього ступеня) спеціальності «Соціальна робота» тощо.

Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації зумовлена ґрунтовним опрацюванням теоретичних джерел та їх глибоким аналізом.

Вірогідність і надійність отриманих результатів забезпечуються методично обґрунтованою логікою дослідження, використанням методів, адекватних цілям і завданням дослідження; поєднанням кількісних і якісних методів аналізу; репрезентативністю кількості вибірок, статистичною значущістю отриманих даних та лонгітюдним проведенням (з певними повторами) експерименту.

Аналіз дослідження свідчить, що дисертантка чітко сформулювала основні положення та висновки проведеного дослідження, отримала результати, які мають теоретичне і практичне значення.

Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися автором на наукових і науково-практичних конференціях різного рівня: 6 міжнародних та 11 всеукраїнських, науково-практичних, а також на семінарах, круглих столах, вебінарах, фестивалях тощо.

Здійснений автором системний якісний та кількісний аналіз значного теоретичного та емпіричного матеріалу дозволяє говорити про повну обґрунтованість отриманих висновків.

Додатки дисертаційного дослідження переконливо ілюструють зміст

грунтового експерименту щодо вирішення поставлених завдань дослідження на різних етапах експериментальної роботи.

4. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Дисертантка обґрунтувала вибір теми, визначила мету, завдання, методи дослідження. Зміст роботи логічний і послідовний. Структура дисертації чітка, усі її частини спрямовані на досягнення поставленої мети.

Кваліфікаційним є застосування комплексу взаємопов'язаних методів наукового пошуку. Аналіз дослідження свідчить, що дисертантка чітко сформулювала основні положення та висновки проведеного дослідження, отрималарезультати, які мають теоретичне і практичне значення.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях

Аналіз змісту публікацій засвідчує, що наукові положення та отримані результати проведеного дослідження, певною мірою представлено у друкованих наукових працях.

Матеріали дисертації висвітлено в 19 наукових працях, з них 5 – одноосібні, 14 у співавторстві. Зокрема: 4 статті — у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 4 статті — у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базі даних Web of Science Core Collection; 11 наукових публікацій, у яких додатково висвітлено результати дисертації.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу

Дисертаційне дослідження Скіпальської Галини Богданівни є логічним та охоплює основні аспекти теми, відповідає меті та завданням дослідження.

Структура дисертації презентована вступом, трьома розділами, зміст кожного підпорядковано меті і завданням дослідження, висновками до розділів, загальними висновками, списком використаних джерел, додатками, що відповідає вимогам до дисертаційних досліджень.

Зміст анотацій, поданих українською та англійською мовами відображає зміст дисертації та висвітлює суттєві її аспекти та основні положення.

Аналіз дослідження свідчить, що дисертантка ретельно опрацювала наукові джерела (195 найменувань), чітко сформулювала основні положення та висновки проведеного дослідження, отримала результати, які мають теоретичне і практичне значення.

Загальний обсяг роботи становить 267 сторінок, з них основного тексту – 190 сторінок, 11 додатків на 53 сторінках, 13 таблиць і 15 рисунків.

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми дослідження, представлено

його методологічний апарат; схарактеризовано методи дослідно-експериментальної роботи та експериментальну базу дослідження, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів; надано інформацію щодо впровадження та апробації результатів дослідження.

У першому розділі «Теоретичні засади соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями» – проаналізовано теоретичні аспекти соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства громадськими та благодійними організаціями; окреслено сучасну специфіку роботи із жінками; розглянуто наукові підходи до формування соціальної політики держав щодо захисту прав та інтересів жінок; визначено основні концептуальні положення здійснення соціальної підтримки та допомоги жінкам; досліджено функціональні обов'язки різних інституцій у сфері соціального захисту; з'ясовано особливості роботи громадських і благодійних організацій з жінками, постраждалими від домашнього насильства.

За результатами дослідження соціальну підтримку жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями визначено як комплекс дій та заходів громадських і благодійних організацій, спрямованих на різновекторну підтримку жінок, які постраждали від домашнього насильства, через надання їм соціальних послуг на засадах доступності, своєчасності, змістовності, технологічності в умовах належного ресурсного забезпечення і міжсекторної та міждисциплінарної взаємодії.

У другому розділі – «Практична організація соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, в громадських та благодійних організаціях» – окреслено послуги, що надаються особам, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі, зокрема жінкам; визначено найбільш типові спеціалізовані послуги для жінок, які постраждали від домашнього насильства: кризового та екстреного втручання; денного догляду; консультування; соціальної адаптації; представництва інтересів; соціального супроводу; соціальної профілактики; виокремлено суб'єктів, які можуть надавати послуги постраждалим жінкам; охарактеризовано сильні та слабкі сторони державних організацій та організацій громадянського суспільства щодо соціальної підтримки жінок, постраждалих від домашнього насильства; у п.п.2.2. виокремлено та доведено ефективність компонентів соціальної підтримки жінкам, постраждалим від насильства (концептуально-цільовий, організаційно-фаховий, змістово-технологічний).

У третьому розділі – «Емпіричне дослідження соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями» – висвітлено хід та методику емпіричного дослідження, розроблено авторську анкету для жінок, постраждалих від ДН/НзОС; обґрунтовано та

експериментально перевірено основи екстреної соціальної спеціалізованої служби підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства; проаналізовано діяльність мультидисциплінарних мобільних команд (ММК), які змогли забезпечити соціально-психологічну складову щодо підтримки жінок; апробовано модель надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства на основі концептуально-цільового, змістовно-технологічного, організаційно-фахового компонентів.

Додатки переконливо ілюструють зміст ґрунтовного педагогічного експерименту щодо вирішення поставлених завдань дослідження на різних етапах експериментальної роботи.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації

Дисертаційне дослідження Галини Скіпальської повністю дотримано правил академічної доброчесності, в тексті не знайдено некоректного цитування та ознак плагіату.

Дисертаційна робота Скіпальської Г.Б. є завершеним та цілісним дослідженням.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Поряд із загальною позитивною оцінкою представленого дисертаційного дослідження слід висловити певні зауваження та побажання.:

1. Цікавими та змістовними є представлені компоненти соціальної підтримки у складі моделі надання соціальної підтримки жінкам, які постраждали від домашнього насильства (с.124): концептуально-цільовий, організаційно-фаховий та змістовно-технологічний. У той же час, не представлено недоліки кожного із компонентів, які реально існують у практиці діяльності громадських організацій, у порівнянні з іншими видами соціальної підтримки.

2. При розгляді питання соціального замовлення щодо фінансування надання соціальних у сфері протидії домашньому насильству (с.170-174), варто було б звернути увагу на започаткування цільової програми професійної підготовки соціальних працівників до роботи з даною групою клієнтів та формування у них відповідних компетентностей.

3. Для більш повного обґрунтування вірогідності отриманих експериментальних даних бажано було б у третьому розділі використати відповідні статистичні методи.

4. Дисертація дещо обтяжена таблицями та рисунками (розділ 3), що обтяжує сприймання, окремі з них можна було б безболісно винести в додатки.

Вказані позиції суттєво не впливають на загальний позитивний висновок. Сформульовані в дисертації висновки і положення є досить аргументованими і глибокими.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується результатами дослідження, здійсненого Скіпальською Галиною Богданівною, і, в цілому, не викликає сумнівів.

Дисертанткою вивчено стан розробленості проблеми соціальної підтримки жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями у соціально-педагогічній літературі; уточнено науковий зміст основних понять дослідження: насильство, домашнє насильство, жінки, які постраждали від домашнього насильства, громадські та благодійні організації, соціальна підтримка, соціальні послуги; обґрунтовано та доведено, доведено, що неурядові організації є повноцінними надавачами соціальних послуг, спрямованих на запобігання та протидію домашньому насильству.

Наукові результати, отримані Скіпальсько. Г.Б., базуються на ґрунтовному аналізі проблеми, використанні адекватних підходів до їх вирішення, опрацюванні значного матеріалу наукових джерел, власній авторській науковій позиції.

11. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам

Дисертація Скіпальської Галини Богданівни на тему «Соціальна підтримка жінок, які постраждали від домашнього насильства, громадськими та благодійними організаціями», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота, є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Наукові результати, отримані Скіпальсько. Г.Б., базуються на ґрунтовному аналізі проблеми, використанні адекватних підходів до їх вирішення, опрацюванні значного матеріалу наукових джерел, власній авторській науковій позиції.

Скіпальська Галина Богданівна на високому рівні оволоділа методологією наукової та педагогічної діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка вільно володіє матеріалом.

Означена дисертаційна робота відповідає вимогам п.6-9 Постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 р. № 155/30023, а її авторка, Скіпальська Галина Богданівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота.

Рецензент:

Доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи факультету психології,
соціальної роботи та спеціальної освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Олена КАРПЕНКО

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Код ЄДРПОУ 45307965	
ВЛАСНИЙ ПІДПИС	
Карпенко О.	ЗАСВІДЧУЮ
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>
(під)	(посила)

[Handwritten signature] *[Handwritten signature]*
Л. Машинько